

УДК 364.6:351.84:615.8:658.62

DOI <https://doi.org/10.32782/health-2025.4.20>

АНАЛІЗ ПРАВОВИХ, ОРГАНІЗАЦІЙНИХ І ТОВАРОЗНАВЧИХ ЗАСАД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ДОПОМІЖНИМИ ЗАСОБАМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДЛЯ ХОДІННЯ

Дядюн Тетяна Валеріївна,

кандидат фармацевтичних наук, доцент,
доцент закладу вищої освіти кафедри соціальної фармації
Національного фармацевтичного університету
Міністерства охорони здоров'я України
ORCID: 0000-0002-5742-5443

Болдарь Галина Євгенівна,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент закладу вищої освіти кафедри соціальної фармації
Національного фармацевтичного університету
Міністерства охорони здоров'я України
ORCID: 0000-0001-8497-4977

Волкова Аліна Вікторівна,

кандидат фармацевтичних наук, доцент,
завідувачка кафедри соціальної фармації
Національного фармацевтичного університету
Міністерства охорони здоров'я України
ORCID: 0000-0003-2781-5407

Будняк Лілія Іллівна,

кандидат фармацевтичних наук, доцент,
доцент закладу вищої освіти кафедри управління та
економіки фармації з технологією ліків
Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського
Міністерства охорони здоров'я України
ORCID 0000-0002-4869-1344

Сурікова Ірина Олександрівна,

кандидат фармацевтичних наук, доцент,
доцент закладу вищої освіти кафедри соціальної фармації
Національного фармацевтичного університету
Міністерства
охорони здоров'я України
ORCID: 0000-0001-5028-2112

У статті розглянуто сучасні правові, організаційні та товарознавчі засади забезпечення населення України допоміжними (технічними) засобами реабілітації для ходіння. Показано, що відповідно до національного законодавства надання таких засобів включено до системи заходів з реабілітації осіб з обмеженнями повсякденного функціонування. Акцентовано увагу, що чинними нормативно-правовими актами України передбачено правовий та організаційний механізми забезпечення громадян: 1) під час реабілітації в системі закладів охорони здоров'я незалежно від набуття статусу особи (дитини) з інвалідністю; 2) в системі соціального захисту осіб з інвалідністю.

Підкреслено важливість умінь фахівця з реабілітації, а також медичного, фармацевтичного та соціального працівника орієнтуватися в класифікаційних угрупованнях засобів реабілітації, шифрах і маркуванні виробів. Подібні навички забезпечують якісне надання реабілітаційної, медичної, фармацевтичної та соціальної допомоги різним категоріям осіб щодо правильного вибору засобу, його обґрунтованого призначення і раціонального використання. Заначено, що системний підхід до класифікації й маркування засобів для ходіння забезпечує уніфікованість ідентифікації, спрощує процес реєстрації, обліку та вибору засобу. Розкрито особливості системи

класифікації допоміжних засобів для ходіння у міжнародному стандарті ISO 9999:2022, яка реалізується за допомогою літерно-цифрових умовних позначень, у яких цифрові індекси відображають приналежність виробу до певної категорії чи підгрупи.

Представлений матеріал має практичне значення для фахівців з реабілітації, медичних, фармацевтичних та соціальних працівників, адже спрямований на методичну допомогу з питань застосування законодавства щодо забезпечення населення допоміжними засобами реабілітації.

Ключові слова: фізична терапія, допоміжні засоби реабілітації, технічні засоби реабілітації, допоміжні засоби для особистої рухомості, засоби для ходіння.

Tatiana Diadiun, Galyna Boldar, Alina Volkova, Liliia Budniak, Iryna Surikova. Analysis of the legal, organizational and commodity principles of providing the population with rehabilitation walking aids

The article discusses the modern legal, organisational and commodity fundamentals of providing the population of Ukraine with assistive (technical) devices for walking. It shows that, in accordance with national legislation, the provision of such devices is included in the system of measures for the rehabilitation of persons with limitations in their everyday functioning. It is emphasised that the current regulatory and legal acts of Ukraine provide for legal and organisational mechanisms for providing citizens with: 1) rehabilitation in the healthcare system, regardless of whether they have acquired the status of a person (child) with a disability; 2) social protection for persons with disabilities.

It emphasises the importance of rehabilitation specialists, as well as medical, pharmaceutical and social workers, being able to navigate classification groups of rehabilitation aids, codes and product labelling. Such skills ensure the high-quality provision of rehabilitation, medical, pharmaceutical and social assistants to various categories of persons in terms of the correct choice of device, its justified prescription and rational use. It is noted that a systematic approach to the classification and labelling of walking aids ensures uniform identification and simplifies the process of registration, accounting and selection of aids. The features of the classification system for walking aids in the international standard ISO 9999:2022 are revealed, which is implemented using alphanumeric codes, in which the numerical indices reflect the product's belonging to a specific category or subgroup.

The presented material is of practical importance for rehabilitation specialists, medical, pharmaceutical and social professionals, as it is aimed at providing methodological assistance on the application of legislation on the provision of assistive devices to the population.

Key words: physical therapy, assistive aids for rehabilitation, technical aids for rehabilitation, personal mobility aids, walking aids.

Вступ. Засоби для ходіння належать до однієї з ключових груп засобів реабілітації, які застосовуються у фізичній терапії та реабілітації для осіб з порушеннями опорно-рухового апарату. Їх основне призначення полягає у забезпеченні або відновленні здатності людини до пересування, компенсації втраченої чи обмеженої функції ходіння, зменшенні навантаження на уражені сегменти тіла та підвищенні рівня мобільності користувача [1]. У зв'язку з цим у медичній та реабілітаційній практиці важливе значення має здатність фахівця орієнтуватися в класифікаційних угрупованнях, шифрах і маркуванні виробів з метою їх правильного вибору, обґрунтованого призначення та раціонального використання.

Мета та завдання. Метою дослідження є комплексний правовий, організаційний та товарознавчий аналіз особливостей забезпечення населення України допоміжними засобами реабілітації для ходіння. Для досягнення визначеної мети поставлено наступні завдання: 1) узагальнити нормативно-правові акти України, які регулюють відносини у сфері забезпечення населення засобами реабілітації; 2) висвітлити організаційні питання та особливості порядку забезпечення осіб, яким надається реабілітаційна допомога, такими виробами; 3) розкрити класифікаційні групи засобів

для ходіння відповідно до міжнародного стандарту ISO 9999:2022; 4) окреслити особливості конструктивних, функціональних і експлуатаційних характеристик засобів реабілітації для ходіння; 5) описати відповідність технічних параметрів потребам осіб з різними формами порушень опорно-рухової системи; 6) підкреслити роль цих виробів для досягнення мети та завдань реабілітації, забезпечення ефективності процесу відновлення чи компенсації рухових функцій, підвищення якості життя пацієнтів.

Методи дослідження. Під час дослідження було використано різноманітні загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема, історичний, контент-аналіз документів, синтез, узагальнення, порівняння, систематизація, формально-логічний, графічний.

Результати дослідження. Проведений ретроспективний аналіз вітчизняного законодавства дозволив встановити, що Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління сферою охорони здоров'я та забезпечення медичного обслуговування населення» від 15.12.2021 р. № 1962-ІХ було оновлено існуючі термінологічні категорії.

По-перше, термін «допоміжні засоби реабілітації» (ДЗР) та його визначення було внесено

до ст. 1 Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я».

По-друге, у Законах України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» та «Основи законодавства України про охорону здоров'я» слова «технічні та інші засоби реабілітації», «технічні реабілітаційні засоби», «спеціальні технічні засоби» у всіх відмінках замінили словами «допоміжні засоби реабілітації» у відповідному відмінку.

По-третє, у Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» внесли визначення поняття «допоміжні засоби реабілітації», а також у тексті цього документу слова «технічні та інші засоби реабілітації» в усіх відмінках замінено словами «допоміжні засоби реабілітації» у відповідному відмінку [2].

Між тим слід відмітити, що подвійність у синонімічному використанні термінів «допоміжні засоби реабілітації» та «технічні засоби реабілітації» (ТЗР) сьогодні спостерігається у чинних нормативно-правових актах (НПА) [3, 4, 5]. У постанові Кабінету Міністрів України (КМУ) від 05.04.2012 р. № 321 використовуються термінологічні звороти «допоміжними засобами реабілітації (технічними та іншими засобами реабілітації)», які далі по тексту документа називаються просто «засоби реабілітації» [3]. На підставі вищевикладеного, у рамках нашої статті ми також застосовуємо такий термінологічний підхід.

Варто підкреслити, що вищезазваною постановою КМУ від 05.04.2012 р. № 321 затверджено 2 важливих документа у досліджуваній сфері: 1) Порядок забезпечення ДЗР (ТЗР) осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані такі засоби; 2) Перелік ДЗР (ТЗР), якими забезпечуються особи з інвалідністю, діти з інвалідністю та інші окремі категорії населення або за придбання яких виплачується грошова компенсація [3]. У цьому НПА визначено широкий перелік основних класифікаційних угруповань ДЗР.

До категорії «Допоміжні засоби для особистої рухомості» включені: 1) засоби для ходіння, керовані однією рукою: палиці, палиці тактильні (білі тростини), палиці з трьома або більше ніжками, милиці ліктвові, милиці з опорою на передпліччя, милиці пахвові (п. 10); 2) засоби для ходіння, керовані обома руками: ходунки-рамки, ходунки на колесах, ходунки-стілці, ходунки-столи (п. 11) [3]. Такі засоби призначаються для осіб з тимчасовими чи постійними вадами та захворюваннями

опорно-рухової системи з метою відновлення, компенсації чи підтримки рухових функцій, підвищення мобільності та якості життя.

Звернемо увагу, що з юридичної точки зору ДЗР (ТЗР) відносяться до медичних виробів (МВ), а тому до їх введення в обіг застосовуються вимоги Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності», та підзаконних НПА у цій сфері [6, 7, 8, 9]. Так, засоби реабілітації, призначені для безоплатного забезпечення осіб за рахунок коштів державного бюджету, що належать до класу I, та засоби реабілітації, виготовлені на замовлення, виготовляються та постачаються суб'єктами господарювання, яких включено Держлікслужбою до Реєстру осіб, відповідальних за введення МВ. А щодо засобів реабілітації, які належать до МВ класів Іа, Іб і ІІ (крім виготовлених на замовлення), то суб'єкти господарювання надають Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю (Фонду) декларацію про їх відповідність Технічному регламенту щодо МВ [3, 7].

Крім того, заява суб'єкта господарювання до Фонду про готовність забезпечувати осіб ДЗР на умовах, визначених у постанові КМУ від 05.04.2012 р. № 321, повинна містити назву засобу реабілітації, тип, вид, марку, модель, коди і назви засобів відповідно до національного класифікатора НК 024:023 «Класифікатор медичних виробів» (за наявності такої інформації) [3, 8, 9].

У сучасних умовах важливе практичне значення мають уміння та навички фахівця з реабілітації, медичного, фармацевтичного та соціального працівника орієнтуватися в класифікаційних угрупованнях ДЗР (ТЗР), шифрах і маркуванні виробів. Саме тому звернемо увагу на національні та міжнародні підходи до їх класифікації.

Контент-аналіз постанови КМУ від 05.04.2012 р. № 321 дає підстави стверджувати, що в цьому документі сьогодні використовується два Державних стандарти України (ДСТУ) щодо ДЗР. Наприклад у абзаці 3 пункту 4 вказано, що суб'єкт господарювання у заяві до Фонду повинен вказати коди засобів реабілітації згідно з ДСТУ EN ISO 9999:2021 (EN ISO 9999:2016, IDT; ISO 9999:2016, IDT) [3]. У Переліку ДЗР (ТЗР), якими забезпечуються особи з інвалідністю, діти з інвалідністю та інші окремі категорії населення або за придбання яких виплачується грошова компенсація (затверджений Додатком 1 до цієї постанови КМУ) використовується код згідно з ДСТУ EN ISO 9999:2021 (EN ISO 9999:2016, IDT; ISO 9999:2016, IDT) [3].

Однак пунктом 12 вищезгаданої постанови КМУ від 05.04.2012 р. № 321 встановлено, що у разі подання заяви про забезпечення засобом реабілітації (виплату компенсації) в частині послуги із забезпечення засобами реабілітації через електронний кабінет особи на Соціальному порталі Міністерства соціальної політики України (Мінсоцполітики) така заява формується засобами Єдиної системи у формі, зручній для сприйняття її змісту, і містить такі відомості про потребу в забезпеченні засобами реабілітації (найменування виробу (клас, підклас, вид, підвид), коди засобів реабілітації згідно з ДСТУ EN ISO 9999:2021 (EN ISO 9999:2016, IDT; ISO 9999:2016, IDT) (з 1 квітня 2025 р. – ДСТУ EN ISO 9999:2024 (EN ISO 9999:2022, IDT; ISO 9999:2022, IDT) [3]. Підкреслимо, що саме ДСТУ EN ISO 9999:2024 є сьогодні чинним відповідно до наказу Державного підприємства «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» (ДП «УкрНДНЦ») від 13.11.2023 р. № 310 [10,11].

На підставі проаналізованої постанови КМУ від 05.04.2012 р. № 321 наказом Мінсоцполітики від 17.03.2021 р. № 134 був затверджений Порядок призначення ТЗР відповідно до функціональних можливостей особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю, іншої особи. Цим Порядком встановлено механізм підбору та призначення ТЗР, які здійснюються відповідно до антропометричних даних, функціональних можливостей, стану чи потреб користувача, за показаннями та з урахуванням протипоказань (п. 1 р. II) [4]. Важ-

ливо, що в документі для кожного виду ТЗР, що включені до груп «5.2. Засоби для ходіння, керовані однією рукою» та «5.3. Засоби для ходіння, керовані обома руками», вказуються обов'язкові функції та оснащення, показання та протипоказання щодо призначення [4].

Важливо відмітити, що надання пацієнтам МВ, зокрема ДЗР, входить до базового переліку заходів з реабілітації відповідно до Постанови КМУ «Деякі питання організації реабілітації у сфері охорони здоров'я» від 16.12.2022 р. № 1462 [12]. Цим НПА затверджено Порядок забезпечення осіб з обмеженнями повсякденного функціонування МВ, в тому числі ДЗР, а також Перелік ДЗР, які можуть надаватись таким особам в безоплатне користування під час отримання реабілітаційної допомоги в амбулаторних умовах [12]. В цьому переліку також використовуються коди засобів реабілітації згідно з ДСТУ.

Варто зауважити, що класифікаційні угруповання засобів для особистої рухомості у національному ДСТУ EN ISO 9999:2024 ґрунтуються на новому міжнародному стандарті (МС) ISO 9999:2022 «Assistive products for persons with disabilities – Classification and terminology», що встановлює єдині підходи до систематизації, термінології та маркування таких засобів [13]. Це дає змогу забезпечити уніфікований підхід до класифікації виробів, їх ідентифікації та призначення у практиці реабілітації.

Стандартом ISO 9999:2022 особливу увагу приділено класифікації засобів для ходіння за підгрупами, що дозволяє врахо-

Таблиця 1

Класифікаційні угруповання допоміжних засобів для особистої рухомості та їх умовні позначення згідно з МС ISO 9999:2022 [13]

Група виробів	Підгрупа виробів	Код ISO 9999:2022	Умовне позначення груп / підгруп
Засоби для ходіння, керовані однією рукою	загальна категорія	12.03	OP.1
	Палиці	12.03.03	OP.1.1
	Палиці з трьома або більше ніжками	12.03.16	OP.1.2
	Милиці ліктюві	12.03.06	OP.1.3
	Милиці з опорою на передпліччя	12.03.09	OP.1.4
	Милиці пахвові	12.03.12	OP.1.5
Засоби для ходіння, керовані обома руками	загальна категорія	12.06	OP.2
	Ходунки-рамки (класичні, без коліс)	12.06.03	OP.2.1
	Ходунки на колесах (ролятори)	12.06.06	OP.2.2
	Ходунки-стілці (з сидінням)	12.06.09	OP.2.3
	Ходунки-столи (високі опорні конструкції)	12.06.12	OP.2.4

увати різноманітність моделей та їхні технічні параметри. Система класифікації реалізується за допомогою літерно-цифрових умовних позначень, у яких цифрові індекси відображають приналежність виробу до певної категорії чи підгрупи. Це забезпечує уніфікованість ідентифікації, спрощує процес реєстрації, обліку та вибору засобу (табл. 1).

Для кожного виду виробів, що входять до різних підгруп засобів для ходіння, керованих однією рукою (OP.1), у шифрі додатково відо-

бражають характерні конструктивні та функціональні ознаки (табл. 2).

Важливо підкреслити, що у стандарті ISO 9999:2022 використовується термінологія Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ). Слід звернути увагу, що допоміжні засоби в контексті функціонування людини розглядаються як частина факторів навколишнього середовища. Це має важливе значення, адже відповідно до Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони

Таблиця 2

Класифікація та умовні позначення засобів для ходіння, керованих однією рукою згідно з МС ISO 9999:2022 [13,16]

Виріб / Підгрупа	Код шифру	Розділ за вадами (X)	Матеріал (Y)	Конструктивно-технологічні ознаки (Z)	Висота виробу (L)
Палиці	OP.1.1-X-Y-Z-L	Регульована або нерегульована висота; наявність/відсутність антиковзкого пристрою. Позначається цифрами 1–5.	Алюмінієві сплави, сталь, деревина, полімерні та комбіновані матеріали. Позначаються цифрами 1–5.	Вбудований антиковзкий пристрій, напівавтомат або знімний варіант. Позначається цифрами 1–3.	Мінімальна/максимальна висота відповідно до технічної документації виробника. Позначається цифрами 1–6.
Палиці з трьома або більше ніжками	OP.1.2-X-Y-Z-L	Регульована або нерегульована висота; кількість ніжок: 3, 4 або 5. Позначається цифрами 1–5.	Алюмінієві сплави, сталь, полімерні матеріали (за прийнятою класифікацією).	Антиковзкі пристрої не застосовуються , тому ознака Z у шифрі не позначається .	Висота виробу відповідно до діапазонів виробника; позначення 1–6.
Милиці ліктьові	OP.1.3-X-Y-Z-L	Регульовані/нерегульовані; з антиковзним пристроєм або без нього; варіанти з однією ніжною або з 3–4 ніжками. Позначення 1–4.	Матеріали за встановленою класифікацією (металеві, полімерні, комбіновані).	Для виробів з однією ніжною – вбудований, знімний або напівавтоматичний антиковзний пристрій (цифри 1–3). Для моделей із 3–4 ніжками ознака Z не застосовується .	Діапазон висоти згідно технічних вимог; позначення 1–6.
Милиці з опорою на передпліччя	OP.1.4-X-Y-Z-L	Регульовані за висотою; з антиковзним пристроєм/ без нього; варіанти з однією або чотирма ніжками. Позначення 1–3.	Матеріали згідно стандарту: алюмінієві сплави, полімерні, комбіновані конструкції.	Для виробів з однією ніжною – антиковзний пристрій (вбудований, знімний, напівавтомат). Позначення 1–3. Для моделей із 4 ніжками ознака Z не позначається .	Висота за техдокументацією, позначення 1–6.
Милиці пахвові	OP.1.5-X-Y-Z-L	Одностійкові або двостійкові моделі; регулювання за висотою; варіанти з антиковзним пристроєм/без нього. Позначення 1–5.	Металеві, дерев'яні або комбіновані матеріали.	Вбудований, знімний або напівавтоматичний антиковзний пристрій (позначення 1–3).	Висотні характеристики відповідно до нормативних вимог; позначення 1–6.

Таблиця 3

**Класифікація та умовні позначення засобів для ходіння, керованих обома руками
згідно з МС ISO 9999:2022 [13,16]**

Підгрупа виробів	Умове позначення підгрупи	Конструктивні ознаки (характеристика)	Умове позначення ознаки
Ходунки-рамки	OP.2.1	Тип конструкції та спосіб складання (нерозбірні / складні / телескопічні)	1
Ходунки на колесах	OP.2.2	Кількість коліс (2-, 3-, 4-колісні модифікації)	2
Ходунки-стілці	OP.2.3	Матеріал основи та сидіння (метал, алюміній, полімери, комбіновані конструкції)	3
Ходунки-столи	OP.2.4	Типорозмір за висотою ручок та відповідність росту користувача	4
–	–	Наявність додаткових пристосувань (кошик, гальма, підлокітники, спинка, піднос)	5
–	–	Діаметр коліс (малий, середній, великий)	6
–	–	Вікова категорія користувача (дитячі / підліткові / дорослі / геріатричні)	7
–	–	Інші додаткові ознаки за потребою (колір, механізм фіксації, тип рукояток тощо)	8 або ін.

Таблиця 4

Конструктивні ознаки, зазначені в шифрі виробів [13, 16]

Ознака класифікації	Код	Характеристика (розшифрування)
1. Конструктивний тип виробу	1	Нескладані ходунки
	2	Складані ходунки
	3	«Крокуючі» ходунки (з рухомими секціями)
	4	Задньоопорні конструкції
	5	Інші типи конструкцій
2. Наявність та кількість коліс	0	Безколісні
	1	2 колеса
	2	3 колеса
	3	4 колеса
	4	5 і більше коліс
3. Матеріал виготовлення	5	Інші варіанти конструкцій
	1	Алюмінієвий сплав
	2	Сталь
	3	Деревина
	4	Полімерні матеріали
4. Діапазон висоти виробу (мм)	5	Комбіновані/інші матеріали
	1	300–550 / 900
	2	400–650 / 1100
	3	550–750 / 1300
	4	650–850 / 1550
	5	750–950 / 1800
5. Наявність додаткових пристосувань	6	850–1100 / 2050
	1	Запобіжні гальма
	2	Робочі гальма
	3	Пахівники
	4	Сидіння
	5	Спинка
	6	Штанці
	7	Абдуктор
	8	Столик
	9	Фіксатор тулуба
6. Тип коліс (за конструкцією)	0	Пристосування відсутні
	1	Суцільні малі (до 110 мм)
	2	Пневматичні/поворотні (110 мм і більше)
	3	Комбіновані конструкції
7. Вікова категорія користувача	0	Відсутні (безколісні ходунки)
	1	Для дорослих
	2	Для дітей

здоров'я»: 1) система реабілітації ґрунтується на біопсихосоціальной моделі обмеження повсякденного функціонування/життєдіяльності, реабілітаційній стратегії охорони здоров'я та МКФ (ч. 2 ст. 8); 2) реабілітаційне обстеження проводиться відповідно до МКФ (ст. 1); 3) в електронній системі охорони здоров'я щодо реабілітації ведення записів з здійснюється з урахуванням моделі МКФ [14].

У аналізованому стандарті шифри конкретних моделей ДЗР формуються на основі літерно-цифрових умовних позначень підгрупи виробів із додатковим урахуванням конструктивних та функціональних ознак. Остаточне умовне позначення має структуру, що складається із семи цифр, які відображають як базову належність виробу, так і його модифікаційні характеристики (табл. 3).

Варіанти зазначення у шифрі конкретних конструктивних та інших ознак за допомогою семи додаткових цифр наведені в табл. 4.

З позитивного боку варто відмітити, що наказом Міністерства охорони здоров'я України від 21.03.2025 р. № 511 затверджено оновлений Довідник допоміжних засобів реабілітації [15].

Висновки. Відповідно до законодавства України надання ДЗР для ходіння входить до системи заходів з реабілітації осіб з обмеженнями повсякденного функціонування. Сучасні тростини, милиці та ходунки виконують не лише роль опори при пересуванні, а й забезпечують частковий перерозподіл навантаження, компенсацію втраченої здатності до ходіння, підвищують рухову активність та безпеку пацієнта. Чинними НПА передбачено правовий та організаційний механізми забезпечення громадян: 1) за потреби під час реабілітації в системі закладів охорони здоров'я незалежно від набуття статусу

особи (дитини) з інвалідністю; 2) в системі соціального захисту осіб з інвалідністю.

Системний підхід до класифікації й маркування засобів для ходіння сприяє раціональному вибору цих виробів, підвищує ефективність відновлення функціональних можливостей особи, що потребує реабілітації, та сприяє поліпшенню якості життя людини. У зв'язку з цим вміння медичного, фармацевтичного, соціального працівника, а також фахівця з реабілітації орієнтуватися в класифікаційних угрупованнях ДЗР (ТЗР), шифрах і маркуванні виробів забезпечує якісне надання медичної, фармацевтичної, соціальної та реабілітаційної допомоги різним категоріям осіб в питанні правильного вибору засобу, обґрунтованого призначення та раціонального використання.

У ДСТУ EN ISO 9999:2024 використовується система класифікації засобів реабілітації, яка базується на сучасних міжнародних стандартах, зокрема ISO 9999:2022. У національних та міжнародних стандартах класифікація ДЗР ґрунтується на поєднанні літерно-цифрових позначень із додатковими цифровими індексами, що відображають конструктивні й функціональні особливості виробів. Це дозволяє систематизувати широкий асортимент допоміжних засобів, адаптованих до потреб різних вікових груп користувачів. Наявність у класифікаційних шифрах відомостей щодо конструктивних параметрів (матеріал, можливість регулювання висоти, тип наконечника тощо) спрощує індивідуальний підбір засобів з урахуванням анатомо-фізіологічних особливостей пацієнтів.

Перспективним напрямком подальших наукових розвідок вважаємо вивчення правових, організаційних і товарознавчих засад забезпечення населення України протезно-ортопедичними виробами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дядюн Т. В., Демченко Н. В. Медична техніка у фізичній терапії. Конспект лекцій. Ч. 1 : навч. посіб. Харків : НФаУ, 2024. 124 с.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління сферою охорони здоров'я та забезпечення медичного обслуговування населення : Закон України від 15.12.2021 р. № 1962-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1962-20#n72>
3. Про затвердження Порядку забезпечення допоміжними засобами реабілітації (технічними та іншими засобами реабілітації) осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані такі засоби, їх переліку : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.04.2012 р. № 321. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/321-2012-%D0%BF#Text>
4. Про затвердження Порядку призначення технічних засобів реабілітації відповідно до функціональних можливостей особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю, іншої особи: Наказ Міністерства соціальної політики України від 17.03.2021 р. № 134. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0429-21#Text>
5. Про затвердження Переліку діагнозів відповідно до найменування технічних та інших засобів реабілітації згідно з Міжнародною статистичною класифікацією хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я: Наказ Міністерства соціальної політики України та Міністерства охорони здоров'я України від 20.11.2020 р. № 774/2691. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0074-21#n7>

6. Про технічні регламенти та оцінку відповідності : Закон України від 15.01.2015 р. № 124-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text>
7. Про затвердження Технічного регламенту щодо медичних виробів : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.10.2013 р. № 753. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/753-2013-%D0%BF#n11>
8. Про затвердження національного класифікатора НК 024:2023 та скасування національного класифікатора НК 024:2019 : Наказ Міністерства економіки України від 24.05.2023 р. № 4139. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v4139930-23#n6>
9. Національний класифікатор України НК 024:023 «Класифікатор медичних виробів». К.: Державне українське об'єднання «ПОЛІТЕХМЕД», 2023 р. URL: <https://politekhmed.ua/wp-content/uploads/2023/06/nk-024-2023-nova-redakcziya.pdf>
10. Про прийняття національних стандартів та скасування національного стандарту : Наказ Державного підприємства «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» від 13.11.2023 р. № 310. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0310774-23#Text>
11. Засоби допоміжні. Класифікація та термінологія : ДСТУ EN ISO 9999:2024 (EN ISO 9999:2022, IDT; ISO 9999:2022, IDT). URL: <https://online.budstandart.com/ua/catalog/searchdoc.html?request=%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3+EN+ISO+9999%3A2024+%28EN+ISO+9999%3A2022%2C+IDT%3B+ISO+9999%3A2022%2C+IDT%29&langbs=ua>
12. Деякі питання організації реабілітації у сфері охорони здоров'я : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2022 р. № 1462. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1462-2022-%D0%BF#n40>
13. ISO 9999:2022 Assistive products – Classification and terminology. URL: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:21064:ed-1:v1:en>
14. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я : Закон України від 03.12.2020 р. № 1053-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text>
15. Про затвердження Довідника допоміжних засобів реабілітації та Довідника показників спостережень та їх значень, розроблених на основі LOINC та інших міжнародних систем класифікації : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 21.03.2025 № 511. URL: <https://moz.gov.ua/uk/decrees/nakaz-moz-ukrayini-vid-21-03-2025-511-pro-zatverdzhennya-dovidnika-dopomizhnih-zasobiv-reabilitaciyi-ta-dovidnika-pokaznikiv-sposterezhen-ta-yih-znachen-rozroblenih-na-osnovi-loinc-ta-inshih-mizhnarodnih-sistem-klasifikaciyi>
16. Салєєва А. Д., Щетинін В. В., Чернишов О. Д., Кудрявцева Т. Є., Палуб Т. М., Карпенко К. Я., Матвєєва Л. Р. Особливості класифікації та призначення допоміжних засобів для рухомості особам з вадами та захворюваннями опорно-рухової системи. *Ортопедія, травматологія та протезування*. 2013. № 4. С. 93–98. URL: <http://otp-journal.com.ua/article/download/19853/17489>

REFERENCES

1. Diadiun, T. V., Demchenko, N. V. (2024). *Medychna tekhnika u fizychnii terapii. Konspekt lektsii. Ch. 1 : navch. posib.* Samost. elektron. navch. vyd. Kharkiv: NFaU.
2. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vdoskonalennia systemy upravlinnia sferoiu okhorony zdorovia ta zabezpechennia medychnoho obsluhovuvannia naseleння : Zakon Ukrainy vid 15.12.2021 r. № 1962-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1962-20#n72>
3. Pro zatverdzhennia Poriadku zabezpechennia dopomizhnyimi zasobami reabilitatsii (tekhnichnyimi ta inshymi zasobami reabilitatsii) osib z invalidnistiu, ditei z invalidnistiu ta inshykh okremykh katehoriї naseleння i vyplaty hroshovoi kompensatsii vartosti za samostiino prydbani taki zasoby, yikh pereliku : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 05.04.2012 r. № 321. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/321-2012-%D0%BF#Text>
4. Pro zatverdzhennia Poriadku pryznachennia tekhnichnykh zasobiv reabilitatsii vidpovidno do funktsionalnykh mozhlyvostei osoby z invalidnistiu, dytyny z invalidnistiu, inshoi osoby: Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy vid 17.03.2021 r. № 134. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0429-21#Text>
5. Pro zatverdzhennia Pereliku diahnoziv vidpovidno do naimenuvannia tekhnichnykh ta inshykh zasobiv reabilitatsii zghidno z Mizhnarodnoiu statystychnoiu klasyfikatsiieiu khvorob ta sporidnenykh problem okhorony zdorovia: Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy ta Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy vid 20.11.2020 r. № 774/2691. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0074-21#n7>
6. Pro tekhnichni rehlementy ta otsinku vidpovidnosti : Zakon Ukrainy vid 15.01.2015 r. № 124-VIII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text>
7. Pro zatverdzhennia Tekhnichnogo rehlementu shchodo medychnykh vyrobiv : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 02.10.2013 r. № 753. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/753-2013-%D0%BF#n11>
8. Pro zatverdzhennia natsionalnogo klasyfikatora NK 024:2023 ta skasuvannia natsionalnogo klasyfikatora NK 024:2019 : Nakaz Ministerstva ekonomiky Ukrainy vid 24.05.2023 r. № 4139. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v4139930-23#n6>
9. Natsionalnyi klasyfikator Ukrainy NK 024:023 «Klasyfikator medychnykh vyrobiv» (2023). К.: Derzhavne ukrainske obiednannia «POLITEKhMED». Available at: <https://politekhmed.ua/wp-content/uploads/2023/06/nk-024-2023-nova-redakcziya.pdf>
10. Pro pryiniattia natsionalnykh standartiv ta skasuvannia natsionalnogo standartu: Nakaz Derzhavnoho pidpriemstva «Ukrainskyi naukovo-doslidnyi i navchalnyi tsentr problem standartyzatsii, sertyfikatsii ta yakosti» vid 13.11.2023 r. № 310. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0310774-23#Text>

11. Zasoby dopomizhni. Klasyfikatsiia ta terminolohiia : DSTU EN ISO 9999:2024 (EN ISO 9999:2022, IDT; ISO 9999:2022, IDT). Available at: <https://online.budstandart.com/ua/catalog/searchdoc.html?request=%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3+EN+ISO+9999%3A2024+%28EN+ISO+9999%3A2022%2C+IDT%3B+ISO+9999%3A2022%2C+IDT%29&langbs=ua>

12. Deiaki pytannia orhanizatsii reabilitatsii u sferi okhorony zdorovia : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16.12.2022 r. № 1462. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1462-2022-%D0%BF#n40>

13. ISO 9999:2022 Assistive products – Classification and terminology. Available at: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:21064:ed-1:v1:en>

14. Pro reabilitatsiiu u sferi okhorony zdorovia : Zakon Ukrainy vid 03.12.2020 r. № 1053-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text>

15. Pro zatverdzhennia Dovidnyka dopomizhnykh zasobiv reabilitatsii ta Dovidnyka pokaznykiv sposterezhen ta yikh znachen, rozroblenykh na osnovi LOINC ta inshykh mizhnarodnykh system klasyfikatsii : Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy vid 21.03.2025 № 511. Available at: <https://moz.gov.ua/uk/decrees/nakaz-moz-ukrayini-vid-21-03-2025-511-pro-zatverdzhennya-dovidnika-dopomizhnykh-zasobiv-reabilitatsii-ta-dovidnika-pokaznykiv-sposterezhen-ta-yih-znachen-rozroblenih-na-osnovi-loinc-ta-inshih-mizhnarodnih-sistem-klasifikatsii>

16. Salieieva A. D., Shchetynin V. V., Chernyshov O. D., Kudriavtseva T. Ye., Palub T. M., Karpenko K. Ya., Matveieva L. R. (2013). Osoblyvosti klasyfikatsii ta pryznachennia dopomizhnykh zasobiv dlia rukhomosti osobam z vadamy ta zakhvoriuvanniamy oporno-rukhoivoi systemy. Ortopediia, travmatolohiia ta protezuvannia, 4, 93–98. Available at: <http://otp-journal.com.ua/article/download/19853/17489>

Дата першого надходження статті до видання: 17.11.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 15.12.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.12.2025